

Cur ergo dominus super illos Va lamentationis ingeminat? quia totum laboris impendebant, non pro salute animarum, sed pro lucro, & commodo, quod inde reportabant. d. Chryl. Chrylostom. homil. 44. in Matth. ait: Non propter gloriam Dei, ut additis cultoribus honoretur: nec propter misericordiam, volentes salvare, quem dicebant: sed propter avaritiam, ut additis in Synagoga Judæis, sacrificiorum adderetur oblatio, aut propter vanam gloriam ut videantur.

71. Alb. Magn. Tertio, Modius, ut notat citatus Albertus Magn. intervit ad mensuram: per lucernam frequenter intelliguntur bona, ac dona data: Cur ergo prohibetur lucerna, ne sit sub modio, cum in donis, ac bonis habendis mensura, ac modius sit habendus: ut bene videtur comprobati. Exod. 16. n. 10. ubi mandavit Moyses: Colligat unusquisque ex eo, quantum sufficit ad vescendum, gomor per singula capita, juxta numerum animarum vestrarum, que habitant in tabernaculo scilicet: colligerunt, alius plus, alius minus. Et mensura sum: ad mensuram gomor. Sic panis ille in subbidium necessitatis dabatur, ut supra necessitatis mensuram, ne quid minimum suppetere. Valde diversimodè inventus est ille panis datus in deserto quinque hominum millibus fame laborantibus, exceptis mulieribus, & pueris, ut scribit Joan. 6. n. 12. Ut autem impleti, seu saturati, sunt, collegerunt, & impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis, qua superaverunt his, qui manducaverunt. Et quoniam causa cur illic nec minutum quid Manæ supra sufficientem mensuram excedit; hic verò post amplam saturationem tot millium hominum fragmentorum cumuli abundant: Quando illi concedebatur superesse, cur hic super indigentiam tanta fragmentorum amplitudo superest? Illic per manus Moysis panis à deo dabatur; hic verò à Jesu dona affluebant: Quæ à manu hominis veniunt in stricta, & parva mensura sunt, quæ verò à Jesu magnam superabundantiam, ac superaffluentiam super omnem necessitatem secum involvunt. d. Basilus Seleuc. Orat. 33. sic ait: De celo manna quondam Israëlitis dabatur; sed quia miraculi administer servus erat, necessitate quoque donum serviebat. Nunc autem professor, quam necessitas postulaverat supereditatio, Auctoris potestatem restatorem facit: Fere similia habet Victor Antiochenus in c. 6. Marc. Cùm autem lucerna hæc juxta multos Patres significat Christi lucem in Evangelio, non coarctanda, ac restringenda sub brevi mensura modij, sed super candelabrum ponenda, ut luceat omnibus, qui in domo, seu ecclesia ejus sunt.

Exod. 16. Colligat unusquisque ex eo, quantum sufficit ad vescendum, gomor per singula capita, juxta numerum animarum vestrarum, que habitant in tabernaculo scilicet: colligerunt, alius plus, alius minus. Et mensura sum: ad mensuram gomor. Sic panis ille in subbidium necessitatis dabatur, ut supra necessitatis mensuram, ne quid minimum suppetere. Valde diversimodè inventus est ille panis datus in deserto quinque hominum millibus fame laborantibus, exceptis mulieribus, & pueris, ut scribit Joan. 6. n. 12. Ut autem impleti, seu saturati, sunt, collegerunt, & impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis, qua superaverunt his, qui manducaverunt. Et quoniam causa cur illic nec minutum quid Manæ supra sufficientem mensuram excedit; hic verò post amplam saturationem tot millium hominum fragmentorum cumuli abundant: Quando illi concedebatur superesse, cur hic super indigentiam tanta fragmentorum amplitudo superest? Illic per manus Moysis panis à deo dabatur; hic verò à Jesu dona affluebant: Quæ à manu hominis veniunt in stricta, & parva mensura sunt, quæ verò à Jesu magnam superabundantiam, ac superaffluentiam super omnem necessitatem secum involvunt. d. Basilus Seleuc. Orat. 33. sic ait: De celo manna quondam Israëlitis dabatur; sed quia miraculi administer servus erat, necessitate quoque donum serviebat. Nunc autem professor, quam necessitas postulaverat supereditatio, Auctoris potestatem restatorem facit: Fere similia habet Victor Antiochenus in c. 6. Marc. Cùm autem lucerna hæc juxta multos Patres significat Christi lucem in Evangelio, non coarctanda, ac restringenda sub brevi mensura modij, sed super candelabrum ponenda, ut luceat omnibus, qui in domo, seu ecclesia ejus sunt.

Joan. 6. Ut autem impleti, seu saturati, sunt, collegerunt, & impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis, qua superaverunt his, qui manducaverunt. Et quoniam causa cur illic nec minutum quid Manæ supra sufficientem mensuram excedit; hic verò post amplam saturationem tot millium hominum fragmentorum cumuli abundant: Quando illi concedebatur superesse, cur hic super indigentiam tanta fragmentorum amplitudo superest? Illic per manus Moysis panis à deo dabatur; hic verò à Jesu dona affluebant: Quæ à manu hominis veniunt in stricta, & parva mensura sunt, quæ verò à Jesu magnam superabundantiam, ac superaffluentiam super omnem necessitatem secum involvunt. d. Basilus Seleuc. Orat. 33. sic ait: De celo manna quondam Israëlitis dabatur; sed quia miraculi administer servus erat, necessitate quoque donum serviebat. Nunc autem professor, quam necessitas postulaverat supereditatio, Auctoris potestatem restatorem facit: Fere similia habet Victor Antiochenus in c. 6. Marc. Cùm autem lucerna hæc juxta multos Patres significat Christi lucem in Evangelio, non coarctanda, ac restringenda sub brevi mensura modij, sed super candelabrum ponenda, ut luceat omnibus, qui in domo, seu ecclesia ejus sunt.

d. Basil. Scl. De celo manna quondam Israëlitis dabatur; sed quia miraculi administer servus erat, necessitate quoque donum serviebat. Nunc autem professor, quam necessitas postulaverat supereditatio, Auctoris potestatem restatorem facit: Fere similia habet Victor Antiochenus in c. 6. Marc. Cùm autem lucerna hæc juxta multos Patres significat Christi lucem in Evangelio, non coarctanda, ac restringenda sub brevi mensura modij, sed super candelabrum ponenda, ut luceat omnibus, qui in domo, seu ecclesia ejus sunt.

Victor. Fere similia habet Victor Antiochenus in c. 6. Marc. Cùm autem lucerna hæc juxta multos Patres significat Christi lucem in Evangelio, non coarctanda, ac restringenda sub brevi mensura modij, sed super candelabrum ponenda, ut luceat omnibus, qui in domo, seu ecclesia ejus sunt.

73. Quarto: Ponit eam sub modio: non dicitur ponit eam sub lectulo, vel mensa, vel cathedra: nam sub mensa, vel lectulo, etsi ex aliqua parte sit lux abscondita, ex alia dat sui lucem; at quæ est sub modio, undique & ex parte manet abscondita, & obtenebrata: & lux quæ est data in omnium salutem nullo modo est occultanda, sed maximè manifestanda, ac propalanda. Cùm meus Jesus esset in deserto accessit Diabolus ad eum, & ait: Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant: Matth. 4. n. 3. Christus Jesus venit in hunc

mundum, ut se manifestaret Dei filium; cur ergo hanc manifestationem non dat in conversione lapidum: sicut se manifestavit in nutritis Cana conversione facta ex aqua in vinum, de qua scribit Joannes 2. n. 11. Hoc fecit initium signorum JESUS in Cana Galilæe, & manifestavit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli. Cur ergo similiter non manifestavit gloriam suam convertis lapidibus in panes, cùm ad hoc venisset in mundum? An verò noluit hoc facere, quia demonis erat postulatio? Nonne & ipse diabolo petenti abire in porcos concessit? Luc. 8. n. 31. Cur ergo Jesus non annuit ad conversionem lapidum, sicut ad conversionem aquæ? Rationem nobis indicat Textus: Manifestavit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli: Dei manifestatio maxime fit ad nostrum commodum, ac utilitatem. Ex conversione aquæ in vinum, magnus inde proventus, multorumque fides pullulavit, at ex conversione lapidum, inde nullus proventus sequebatur, nullaque inde utilitas ad conversionem generis humani proventura erat: Deus autem in suis manifestationibus semper respicit nostrum commodum, nostramque utilitatem Rupertus lib. 3. de Gloria, & honore filij hominis, sic ait: Forte putas, quod gloriam suam manifestasset, si ad ejus dictum lapides facti fuissent panes; sicut in eo gloriam suam postmodum manifestavit, quod ad ejus nutum aqua in vinum conversa est; sed non ita est; Ubi enim hoc fecit initium signorum, & sic manifestavit gloriam suam, non gloria fuit inanis, sed gloria cum fructu, quem videlicet fructum protinus Evangelista presens, dicens: crediderunt in eum discipuli ejus.

Rupertus. Forte putas, quod gloriam suam manifestasset, si ad ejus dictum lapides facti fuissent panes; sicut in eo gloriam suam postmodum manifestavit, quod ad ejus nutum aqua in vinum conversa est; sed non ita est; Ubi enim hoc fecit initium signorum, & sic manifestavit gloriam suam, non gloria fuit inanis, sed gloria cum fructu, quem videlicet fructum protinus Evangelista presens, dicens: crediderunt in eum discipuli ejus.

QUÆSTIO XV.

Quare Christus ait, quod lucerna sit ponenda in candelabro, potius quam in alio instrumento, in quo reponitur candela?

PRIMO: Beda, Cathusianus, Hugo: Super candelabrum: id est, super Ecclesiam, in qua est lampas, ac lucerna fidei, ac veritatis Evangelicæ, & juxta Zachariam 4. n. 2. & septem lucerna ejus super illud. Quæ sunt septem dona Spiritus Sancti, quibus Ecclesia illustratur, ac fecundatur, & in candelabro sunt septem hastilia, quæ significant septem virtutes, tres Theologicas, Fidem, Spem, & Charitatem; & quatuor Cardinales, scilicet, Prudentiam, Justitiam, Fortitudinem, & Temperantiam: Et quia in candelabro septem sunt lucernæ, & septem hastilia, ideo potius Christus D dixit candelabrum, quam quodcumque aliud instrumentum ad lucernam

Secundò: Albert. Magn. ait, quod per candelabrum in quo sunt septem lucernæ: intelliguntur Prælati septem Ecclesiæ, hoc est, Vicarius Christi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & inferiorum dignitatum Prælati, ut Priores & Presbiteri simplices, in quorum medio ambulat

ambulat Dominus. Apocalyp. 1. n. 13. Habens septem stellas, quibus quodlibet illuminat candelabrum ad executionem officii propriæ dignitatis, & hoc significatum est Exod. 25. n. 31. Ubi tale candelabrum ex auro mundissimo fieri præcipitur: Candelabrum in quorum medio Deus ambulat & habitat, est candelabrum, seu Prælati ex auro mundissimo probatæ & sanctæ vitæ; si vero est iniquæ & depravatæ conditionis non habet secum Deum.

76. Tertio, mandatur lucerna poni super candelabrum quod in Ecclesia dei est proprium illius repositorium, propriusque illius locus, ut inde eluceat, & illuminet omnes, cùm res constituitur in suo proprio, ac convenienti loco; inde maxime lucet, & resplendet, ut non transeat ad aliud. Ait deus Abraham: Faciam semen tuum, sicut pulverem terræ: Genes. 13. num. 16. Et iterum de eisdem loquens, ait: Suspice caelum & numera stellas, si potes, sic erit semen tuum. Gen. 15. n. 5. Quid est quod filios Abraham modò comparat pulveri, modo stellis; ad eorum numerosam multitudinem declarandam non sat erat, quod pulveri assimilarentur; ad quid insuper stellis? Hæc est differentia inter unum, & alterum, quod pulvis levi aura, ex uno loco in alterum agitur, ac movetur, modo ad altas turres ascendit, modo ad ima descendit: Ac stellæ per tot millia annorum tempora, semper fixæ, & stabiles in suo loco persistunt; etsi ampla numerositas filiorum Abraham pulvere exprimeretur, minime eorum gloria, ac splendori, qui inde innatescit, quod firmi, & stabiles in suo loco consisterent, ne levi aura, au motu de una statione ad alteram transirent. Quam nobilitatem in stellis indigitat d. Valerius homil. 1. Tanta est disciplina ratio; ut intra temporum metas lege conscriptas, ita indefessè iteris æternis vicibus syærum cursus non agitur.

De Moyse ait d. Stephanus Actor. 7. n. 29. Factus est advena in terra Madian ubi genuit filios duos, & expleti anni, quadraginta apparuit illi in deserto Angelus: Apud Madianitas fuit Moyses per spatium quadraginta annorum, & per totum illud, munus pastorale exercuit; & cur homo in palatio Regio Pharaonis enutritus, & ad regnum destinatus, & vir magnanimo, & præclaro animo præditus ut d. August. lib. 2. contra Faustum Manich. cap. 22. appellat eum agrum uberem, & fertilem ad magna, & alta: cur ergo per tot tempus non dimittit rusticam pastoris vitam, & præclare civilia negotia ex sacerdote focero sibi sollicitabat; sed ita illi pastoralis muneri addictus erat, ut illud: à se abjiceret, necesse fuerit à deo compelli, ut ad Pharaonem vadat; inde celsitudo ejus animi maximè declarabatur, quod in officio semel sibi assumpto ita fixus consistebat, ut de alio splendidiore minime cogitaret & inde ad tantam celsitudinem sublevatus est, ut Dens Pharaonis esset constitutus, Exod. 7. num. 1. & ita facies ejus radiatere, ut in illam filij Israël non possent intendere. Exod. 34. n. 34. Oportet d. Greg. Nazianz orat. 9 ait: Ne quis igitur caput sit, qui vix, aut manus, aut pes, aut vilis quoddam aliud corporis membrum est: verum quo vocatus est; in eo gradu quisque maneat, etiam si præstantiori dignus sit, plus utique laudis habiurus

Luc. 11. num. 34. Lucerna corporis tui est oculus tuus; si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit; si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum erit.

77. Act. 7. De Moyse ait d. Stephanus Actor. 7. n. 29. Factus est advena in terra Madian ubi genuit filios duos, & expleti anni, quadraginta apparuit illi in deserto Angelus: Apud Madianitas fuit Moyses per spatium quadraginta annorum, & per totum illud, munus pastorale exercuit; & cur homo in palatio Regio Pharaonis enutritus, & ad regnum destinatus, & vir magnanimo, & præclaro animo præditus ut d. August. lib. 2. contra Faustum Manich. cap. 22. appellat eum agrum uberem, & fertilem ad magna, & alta: cur ergo per tot tempus non dimittit rusticam pastoris vitam, & præclare civilia negotia ex sacerdote focero sibi sollicitabat; sed ita illi pastoralis muneri addictus erat, ut illud: à se abjiceret, necesse fuerit à deo compelli, ut ad Pharaonem vadat; inde celsitudo ejus animi maximè declarabatur, quod in officio semel sibi assumpto ita fixus consistebat, ut de alio splendidiore minime cogitaret & inde ad tantam celsitudinem sublevatus est, ut Dens Pharaonis esset constitutus, Exod. 7. num. 1. & ita facies ejus radiatere, ut in illam filij Israël non possent intendere. Exod. 34. n. 34. Oportet d. Greg. Nazianz orat. 9 ait: Ne quis igitur caput sit, qui vix, aut manus, aut pes, aut vilis quoddam aliud corporis membrum est: verum quo vocatus est; in eo gradu quisque maneat, etiam si præstantiori dignus sit, plus utique laudis habiurus

D. Gregor. Nazianz. Ne quis igitur caput sit, qui vix, aut manus, aut pes, aut vilis quoddam aliud corporis membrum est: verum quo vocatus est; in eo gradu quisque maneat, etiam si præstantiori dignus sit, plus utique laudis habiurus

ex eo quod, presenti gradu acquiescit, quam si eum querat, quem non capit.

Magnis ac gloriosis nominibus, & titulis super omnes spiritus Angelicos insignitur sanctus Michael Archangelus, dicitur: Princeps militia celestis, Dux, signifer, & Præpositus pro animabus suscipiendis: & undè præ cæteris tot, & tantis condecoratur: In bello illo magno Angelico, quando Lucifer toto conatu affectavit Dei similitudinem, ac conscendere in montem testamenti, Michael ut fidelis Dei servus exiit in prælium pro Domino Deo suo clamans. Quis sicut Dominus Deus noster: tamen ad ea quæ erant propriè domini, judicare, damnare, & imperare, non extendit manum. Ut ait Judas apostolus in sua Canonica num. 9. Non est ausus iudicium inferre blasphemiam; sed dixit: imperet tibi Deus: & qui in sua sphaera servi se continet, & altiora domini non ambit, nec ad illa se extendit, omni magnifico titulo, ac glorioso splendore dignissimus invenitur: Cùm ergo Michael inter vices servi se comprimit ne ultra progreditur, committens deo, quæ propria illius erant maximè nobilitatur, speciosisque cognominibus nitetur, & fulget. Vide supra Luc. 2. quæst. 10. n. 34.

Judas Apost. Maximo fulget, qui in suo officio se continet, & ad alia non se extendit. Luc. 11. num. 34. Lucerna corporis tui est oculus tuus; si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit; si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum erit.

Luc. 11. num. 34. Lucerna corporis tui est oculus tuus; si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit; si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum erit.

VERSIONES.

Syrus. Si autem oculus tuus malus fuerit.

Persicus. Cùm corpus tuum sanum sit, oculus etiam tuus lucidus est, si autem corpus tuum ægrotum, & infirmum sit, oculus etiam tuus tenebrosus erit.

Arabicus. Cùm igitur oculus tuus fuerit placidus &c. at si fuerit iniquus.

Æthiopic. Et quandiu oculus tuus lucidus, tota anima tua lucida erit; & si oculus tuus dolore affectus: tota anima tua tenebræ erunt.

Arias. Si oculus tuus fuerit scelestus.

ALTER TEXTUS.

Matth. 6. n. 22. Lucerna corporis tui est oculus tuus: si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit, non 4 nequam

nequam totum corpus tuum tenebrosum erit.

EXPOSITIO II.

79. Lucerna corporis tui: Præsentis textus explanationem, ac interpretationem late explicavi ad citatum locum Matth. 6. n. 2. n. nostro secundo tomo cap. 10. num. 78. 79. & per duas quæstiones sequentes quæ necessarid videndæ sunt. Tamen Doctrinæ gratia, aliqua hic addenda sunt. Et quamvis juxta Divum August. D. Gregor. Paschasium, & alios hic per oculum intelligatur intentio: tamen juxta D. Chrysostom. Euthymium, Theophylact. D. Thomam, Jansenium, Toletum, Franciscum Burg. ibi citatos q. 15. denotatur intellectus: quæ sententia mihi probabilior visa est: ut ibi dixi.

D. August. D. Gregor. D. Pasch. Chryl. Euthym. Theophyl. D. Thomas. Laufen. Tolet. Burg. 80.

Lucerna corporis tui: Persistit Dominus in eadem metaphora, de qua antea locutus fuerat: Nemo lucernam accendit, & ponit in abscondito: Et id quod accidit in lucerna nostri corporis, quæ est oculus: Lucerna corporis tui est oculus: Quid inde sequitur? si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit: hoc est, si oculus tuus fuerit liber & expeditus absque ullo depravato humore, ac iniqua qualitate, visum impediende: totum corpus tuum lucidum erit: Omnes actiones tui corporis tam agendo, ambulando, sedendo, ac comedendo, lucidæ, & splendidæ erunt, absque ullo depravationis furore, Si autem nequam fuerit oculus: vitioso humore imbutus, ac caliginosa qualitate infirmus, omnes actiones tui corporis erunt tenebræ, iniquæ, & incompositæ tanquam ab homine cæco.

Explicatio Metaphora.

81. Theophyl. D. Gregor. Origenes. Beda. Hugo.

Hæc metaphora docet nos Dominus, quid accidit in intellectu nostro; quia ut ait Theophylactus, ita se habet oculus exterior ad corpus, ut se habet intellectus ad animam, quam hic per corpus intelligit, ut docent Gregorius, Origenes, Beda, Hugo, & alij: si intellectus fuerit simplex, rectus, & bonus absque malo affectu odij, invidiæ, ac iniquæ doctrinæ, omnes animæ actiones lucidæ, bonæ, sanctæ, ac justæ erunt; si verò intellectus fuerit depravatus, ac obcecatus, omnes illius actiones turpes, & malæ erunt, tanquam qui lucernam accensam ponit sub modio.

QUÆSTIO XVI.

Quare postquam Christus Dominus dixit, quod lucerna sit ponenda super candelabrum adjunxit, quod lucerna corporis nostri sit oculus noster.

82. Præter lucernam ad videndum revivitur po- nia sana.

Superiori, & antecedenti versu dixerat Dominus, quod lucerna ponitur in candelabro, ut qui ingrediuntur lumen videant: & nunc addit: lucerna corporis tui est oculus tuus: Ut videas oculis corporeis, non sufficit lucernam domus candelabro imposita; sed etiam ne-

cessaria est lucerna corporis, nempe, oculus, usque adeo, ut si oculus tibi fuerit cæcus, aut non sanus, nihil videas, etiamsi ante oculos proposita sit lucerna domus ardens, & lucens: Sic ut videas oculo animi, non sufficit oblatum lumen veritatis; si ille animi oculus excæcatus est. De quibus Paulus 2. Corinth 3. 2. Cor. 3. n. 14. ait: *Obtusi sunt sensus eorum usque in hodiernum diem; id ipsum velamen positum est super cor eorum: cum autem conversus fuerit ad Dominum auferetur velamen.* Secundò: Hugo ait: *Quos instruxit in fide, instruit de puritate, ac simplicitate operationum: Lucerna super candelabrum est fides, quæ illuminat totam domum Ecclesiæ: Subnectit, lucerna corporis tui est oculus tuus: scilicet, bonus intellectus vel bona intentio, facit ut totum corpus sit lucidum, ac resplendens bonis operibus; quia non sufficit lucerna fidei, nisi adsit lux bonorum operum, quæ fulgeat, & resplendeat in nostris actionibus, nostrisque oculis, membris, ac functionibus.*

Hugo. Non sufficit lucerna fidei nisi adsit lucerna bonorum operum.

Moyse apparuit Deus: Exod. 3. n. 2. in flamma ignis de medio rubi, & videbat quod rubus arderet, & non combureretur. Dixit ergo Moyses: Vado, & videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus. Concitato cursu ferebatur Moyses ad videndum locum; Audit vocem Domini dicentis. Ne appropies huic, solve calcamentum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est: Ego sum Deus Patris tui Abraham: & subdit Textus num. 4. Abscondit Moyses faciem suam, non enim audebat aspicere contra Deum: Quid est quod Moyses maxime avidus maturabat gressum ad videndum rubum; jam modo sinit pedem, dimittitque oculos, ne intueatur; faciemque suam obumbrat: Unde tam subdita mutatio: Ubi primum in corde ejus accensa fuit lucerna fidei, quod ibi latens divinitas aderat, statim lucerna ipsa in omnibus corporis actionibus resplendet; præ reverentia divinitatis non audet aspicere, nec oculos elevare; præ humilitate abscondit faciem suam, ut pote, indignus appareret; & præ timore tanquam tremebundus figit pedem, & non audet gressum movere.

83. Exod. 3. Ubi lucerna fidei est accensa vere operibus manifestatur.

Tertid, Dicitur primo lucerna posita super candelabrum: *ut qui ingrediuntur lumen videant:* Et modo subjicitur: *Lucerna corporis tui est oculus tuus, si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit:* Per lucernam positam super candelabrum, Beda, Carthusianus, Albertus Magnus, Hugo, Prælatum intelligunt, & meritò sanè; quia lucerna hæc in candelabro, non ut se ipsam, sed alios illuminet; *ut qui domum ingrediuntur lumen videant:* Deinde dicitur, quod illuminat proprium corpus: *Lucernam corporis tui est oculus tuus: totum corpus tuum lucidum erit:* Nam bonus Prælatum prius sit utilis, & proficiuus aliis, quam sibi, priusque alios illuminet, quam seipsum, aliorumque commodum suo præponat, aliorum cura suam propriam antecedit, & ob alios de se ipso sit oblitus. De quo vide multa tam in hoc tomo, quam in aliis meis verb. Prælatum, in Judice.

84. Beda. Carthusian. Alb Magn. Hugo. Bonus Prælatum prius agit de subditis, quam de se.

Quartò: Lucerna, quæ denotat Prælatum Ministrum, Doctorem, ac Sacerdotem virum probum, & justum, describitur posita in loco alto, & eminenti in candelabro, nempe,

85.

QUÆSTIO XVII.

Quare oculus dicitur lucerna corporis?

Vox est Christi in præsentis, lucerna corporis tui est oculus tuus: & quomodo oculus dicitur lucerna corporis? forsitan oculus illuminat, & ostendit omnia quæ corporis sunt: Minime, ut patet in his, quæ sunt à tergo, vel etiam intra corpus ipsum: quomodo ergo lucerna est oculus? lucerna dicitur corporis, id est, animi latentis. Lucerna in tenebris lucet; & quod densissimis tenebris tegitur, facie de- tegit, sic & oculus animi ablati lucerna est apud Clementem Alexandrin lib. 1. pædago. cap. 11. *Per oculum apparent animi interna: Quidquid scire velis de hominis affectibus, oculi tanquam indices ostendunt.* Nullus est morbus animi, qui sese oculis tanquam fenestris non effundat. Flagrat animus insana venere, flagrant & oculi turpi motu, ideo Moyses appellat oculos fornicantes; Num. 15. numer. 39. Tument animus superbia grandi; tument & oculi superba majestate: Ex quo David superbos vocat, & notat oculos: *superbo oculo, & insatiabili corde:* Psal. 110. numer. 5. *Estuat ira animus, & rubro furore fervent oculi.* Probat sacer Textus de Assuero: *Ardenibus oculis furor pectoris indicasset:* Esther. 15. numer. 10. *Sinceritas, probitas ac integritas animi in oculos prodit; sic dicebat Job. 29. numer. 11. Oculi vident me testimonium reddebant mihi: id est, quicumque me videbat testimonium perhibebat de mea innocentia, puritate, ac bonitate, ut est communis vox interpretum. Inde merito ait; Tertullianus lib. de Resurrect. cap. 15. *Voluerit aliquid anima, vultus operantur indicium; facies intentionem omnium speculum est.**

88. Clem. Alex. oculus index animi. Num 15. Psal. 100. Esther. 15. Job. 29. Tertull. Oculi speculum intentionum.

& subditur; si oculus tuus fuerit simplex; id est juxta D. August. D. Gregor. D. Pasch. Bedam. si intentio fuerit bona, & simplex totum corpus tuum lucidum erit: justitia, probitate, ac sanctitate, & non ideo tanto fulgore resplendet, quia est in candelabro eminenti, & alto loco, sed quia simplici intentione in Deum, ac proximum fertur; quæ recta, & bona intentio totum corpus, universa illius opera facit nitida, & lucida, quem nitorem habent non à loco externo, sed à proba, ac præclara intentione.

86. Dicitur Jerem. 44. num. 1. *Verbum Domini quod factum est ad Jeremiam ad omnes Judæos qui habitant in terra Egypti habitantes in Magdalo: Cur non solum ad Jeremiam, sed etiam ad omnes Israëlitas habitantes cum eo, dirigitur Dei verbum? Cum omnis conversatio & habitatio cum Egyptiis esset à deo maxime damnabilis, unde à domino dicitur per ipsum Prophetam cap. 2. numero. 18. *Quid tibi vis in via Egypti ut bibas aquam turbidam? Quomodo ergo tantam benignitatem habent à deo in Egypto? erant Jeremias, & alii Israëlita corpore in Egypto, sed animo Jerosolymis habitabant, nemo autem à loco extrinseco, ac corporeo inficitur, sed ex animo, qui etiam in pestiferis locis, hominem servat purum & sanctum Noster D. Cyrillus Alexandr. libro. 12. in Levitic. ait: *Neque enim in locis sancta querenda, sed in actibus, vita, & moribus, qua secundum Dominum sint, & secundum præceptum Dei habeantur; etiam si in domo Dei non sis, etiam si in foro sis, & quid dico in foro, etiam si in theatro inveniaris, verbo Dei deseruiens, in sanctis te esse non dubites.***

86. Jerem. 44. Non obscuratur homo à loco, sed ab animo.

87. Summo Sacerdoti præcipitur à lege Levitic. 21. numer. 12. *Nec egrediatur de sanctis, ne polluat sanctuarii in Domini.* Ille Pontifex semper erat in sanctis, & ab illis non debebat egredi, quomodo hoc potest stare, cum ibi ei manderetur, ut non accipiat in uxorem viduam, & corruptam, sed puellam virginem; cum uxore, ac cum onere matrimonii, & cum tot, ac tantis rebus, quæ ad familiam pertinent erit semper in sanctis? Lex attendebat magis ad animi dispositionem, quam ad considerationem stationis corporis; nam cum animus semper est fixus in bono, & ab ipso non declinat, ibi in sanctis, ac sanctuario est. Noster D. Cyrillus citatus, prædicta verba ad Christum summum Sacerdotem referens, sic ait: *Qui peccat exiit de sanctis; & quoties, quisque peccat, toties efficitur extra sancta; Christus autem, qui nunquam peccavit, nunquam exiit de sanctis, sed & tu qui sequeris Christum, & imitator es ejus, si permanes in verbo Dei, si in mandatis ejus exercearis, semper in sanctis es ne unquam inde discedas.*

87. Levit. 21. Non ex loco, sed ab animo agnoscitur hominis sanctitas.

89. Ait D. Magister in ultima cæna: *Unus ex vobis iradet me:* Joan. 13. num. 21. denuntiata prodicione subdit Textus: *Aspiciabant ad invicem discipuli hesitantes de quo diceret.* Certus de suo animo, ac voto, erat quilibet; ad quid alii in alios conjiunt oculos? D. Augustin. D. August. Tractat. 61. in Joan. ait: *Ita unusquisque erat certus, ut incerti essent, & in cæteris singulis, & in singulis cæteri. Ut ex vultu agnosceretur proditor, sese mutuo aspectant: ex vultu conjecturam eliciendo. Ut advertit Salmeiron. tom. 9. Tract. 10. Iniquitatem, ac malitiam, quam alit animus, statim pallido, vel colore mutato in faciem effudit. Unde est illud Theod. placitum lib. 3. Epist. 6. *Proditur animi natura per vultum.**

D. Cytill.

89. Joan. 13. Salmeit. Animus manifestatur per vultum. Theodor. D. August. Gen. 2. Affectus animi prodit in faciem.

Illi duo primi fratres munera sua obtulerunt Deo, respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius; ad Cain vero non respexit, nec munera ejus: Inde ipse magno odio, ac ira concepta, Iratus est vehementer Cain, & con- cedit vultus ejus: Genes. 4. numer. 1. & cur exinde Cain lividis, ac dejectis in terram oculis debebat? Cur non erecta facie, ut antea ambulabat, ac de alio sacrificio offerendo cogitabat? sic ex illo holocausto, æstuabat odio in Deum